

Yerel Yönetim Yasa Tasarısı Üzerine Düşünceler

Mustafa Günalp

MMO 1st. şb. Yönetim Kurulu Üyesi

Değerli meslektaşlar ve bülten okurları; önümüzdeki günlerde sıkça tartışılacak ve büyük olasılıkla Haziran ayında T.B.M.M de görüşülecek yeni bir "Yerel Yönetimler Yasa Taslağı" gündemde.

Ülkemizde son yıllarda, neredeyse her iktidar döneminde, kendi gücüne ve anlayışına uygun olarak reform niteliğinde olduğu öne sürülen taslaklar hazırlanır. Yeni belediyeler kurulur, birleştirilir, ayrıştırılır. Tabi bunlar hükümetlerin seçmen desteğine ve oy avcılığına göre oluşturulur. Yıpranmakta olan yeni iktidar da, seçmen desteğini yitirmeden gideceği bir yerel seçimlerden daha güçlü olmayı hesaplamaktadır. Yeni "Yerel Yönetimler Reform Taslağı" üç aşamadan oluşmaktadır. Belediyeler Kanunu Taslağı, İl Özel İdareleri Kanunu Taslağı, Belediye ve İl Özel İdaresi Gelirleri Kanunu Taslağı.

Yeni hazırlanan yasa taslağının da; eskiden olduğu gibi, vali ve belediye başkanlarından oluşan bir komisyonca (siyasiler ve bürokratlar) kapalı kapılar ardında hazırlandığı görülmektedir. Yasanın demokratikliğinden öte, her zaman, olduğu gibi merkezi idare-yerelleşme, belediye başkanlarının kaynak ve yetki istemleri arasında sıkışmış bulunmaktadır. Konunun tüm taraflarının görüşlerine olduğu gibi, yerel yönetimlerde yoğun olarak görev alan mühendislerin, mimarların, şehir plancılarının, uzmanlık alanlarından doğan sorumlulukları gereği, onların Meslek Odaları ve Birliği'nin de görüşlerine kapalı tutulmuştur. TMMOB'nin, üniversitelerin, demokratik kitle örgütlerinin, diğer uzman kurum ve kuruluşların yasalaşma sürecine "katılım" boyutu yok sayılmıştır. Bunun içinde taslağın son şeklini almadığı, tartışılmakta olduğu söylemlerine başvurumaktadırlar.

Yasanın bütününe girmeden önce, önemle bir konunun altını çizmek istiyorum. Katılımcılıktan bahsediyoruz ama; soruyorum, hangimiz bölgemizdeki bir belediye meclis toplantısını izlemeye gittik, kararlara katılamasak ta meclis grup toplantılarına gidip lobi çalışması yaptık. Bunu neden söylüyorum. Birey olunamamış, kentlilik, vatandaşlık bilincine ulaşamamış toplumlarda sağlıklı ve demokratik bir yönetimden bahsedilebilir mi? Bu noktada yasal düzenlemelerin mükemmel olması ne kadar anlamlıdır? Yurttaşlık, hemşehrlik bilinci gelişmemiş sivil toplum kuruluşları yeterince örgütlü ve güçlü değilse katılımcılıktan bahsedilebilir mi?

Bu yazıda; toplam 238 maddeden oluşan yasanın maddelerine tek tek değinmek mümkün değil. Ama kabaca şu söylenebilir.

Kamu iradesi azaltılmış, yerel yönetimler mali, idari, görev açısından güçlendirilmiştir.

Zaten güçlü olan yerel yöneticiler (Yerel meclisler değil) daha da güçlendirilmiş, denetim uygulamaları hafifletilmiştir.

Bütün toplumun malı olan hazine arazileri ve olanakları, yerel yöneticilerin inisiyatiflerine bırakılmıştır.

Bir çok maddede olduğu gibi, bizler için çok önemli olan demokratiklik, şeffaflık, açıklık, katılım kavramları, araçları konmadan boşlukta bırakılmış, altı doldurulmamıştır. Yerel yöneticilerin insafına bırakılmıştır.

Yerel hizmet ve görevlerin yerine getirilmesinde, diğer kamu kurumlarıyla görev ve yetki karmaşası oluşması ve bir çok yeni yasa, yönetmelik çıkarılması kaçınılmazdır.

Birçok yerel hizmetin özelleştirilmesi, yerel yönetimlerin özel hukuk şirketleriyle ortaklıklar kurmaları yolunun açılmasıyla, haksız rekabetin ve haksız kazançların önü açılmıştır.

"Global düşün, yerel davran" veya "böl ve yönet" kavramlarına uygun olarak, ulusal irade atlanarak yerli ve yabancı tekeller, direkt olarak yerel yöneticilerle işbirliği yapacak ve yerel olanaklardan daha rahat yararlanacaklardır. Bu yasa ile; ülkemiz entegre olmak durumunda bırakıldığı GATT, GATS, M1A, OECD, IMF niyet mektupları dayatmalarının, Dünya Bankası yapısal uyarılama kredi sözleşmelerinin, Avrupa Birliği Katılım Ortaklığı Belgesi'nde öngörülen "Küreselleşme için yerelleştirme" programının taşeronu durumuna düşürülmektedir.

Kamu personeli kavramı yerine, bireysel sözleşmeli personel çalıştırma yolu açılarak, iş güvencesinin daraltılması ve çalışanların örgütlü yapılarının da güçsüzleştirilmesi öngörülmektedir.

Bu taslakla ilgili o kadar çok söylenecek şey var ki, bu yazıda bu mümkün değil. Taslakla ilgili olarak, incelememiz ve değerlendirmemiz sonucu şu öneriler sıralanabilir.

Yasa tekniğinde, Yasa-Yetki Yasası KHK Karmaşasına son verilmelidir.

Yerel Yönetimler Yasası, en geniş katılımı, Meslek Örgütleri, Üniversiteler, Sivil toplum kuruluşları, ilgili kamu kuruluşları ve halkın katılımıyla yasalaşma süreci geçirmelidir.

Katılım ve denetimde demokratikleşmeyi içselleştirmelidir. Halkın kamu bilgisine erişimini, kararlara katılımını, alınan kararların uygulamalarını denetleme süreçlerine katılımını kolaylaştırmalıdır. Araçlarını yaratmalıdır.

Yasa,belediyelerin alanlarını daraltmamalıdır. Çevresindeki yerleşmelerle birlikte hareket edebilen, etkin belediye birlikleri olanaklı olmalıdır. Belde belediyeleri uygulamalarından vazgeçilmelidir.

Eğitim, sağlık, sosyal yardım, sosyal hizmetler gibi temel kamu hizmetlerine, kamusal alan ve sosyal devlet sorumluluğu ile yaklaşılmalıdır.

Kentsel rantların kamuya dönüşümünü sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.

Kentleşme ve planlamada " Kent ve Çevre Suçu" kavramı getirilmelidir.

Hazine arazileri korunmalı ve toplum yararına değerlendirilmelidir.

Kamu hizmetleri özelleştirilmemelidir.

Yerel yönetimlerde borçlanmayı özendirerek, sermayeye bağımlılık ilişkisi yaratılmamalıdır.

Belediye gelirlerindeki artış, dolaylı vergiler yoluyla gerçekleştirilmemelidir.

İstihdamda, sözleşmeli personelin yaygınlaştırılması ve iş güvencesinin yok sayılması politikalarından vazgeçilmelidir.

Sonuç olarak;bu bağlamda tek tek birey olarak ve örgütlerimiz olanakları ve aracılığıyla sesimizi yükselterek, bireylik, yurttaşlık ve mesleki haklarımıza sahip çıkmalıyız.